

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— Na štvrt' roka — — — — 1.— <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec Za vydavateľ'stvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský prílát</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám <i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ehlasý a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify Rukopisy sa nazpáť nedávajú.</i></p>
--	--	---

Zmena v krajinskej vláde.

Vo verejnom živote politickom panuje prítomne nemalé rozčulenie, bo ako sme minule spomenuli, Wekerleho vláda zadakovala. Gróf Esterházy a za ním Wekerle, ktorí po Tiszovi a buchnutí jeho pracovnej strany prevzali verejnú správu krajinskú, na čelo vlády postavení boli pod tou podmienkou, že do života uvedú volebnú reformu a utvoria taký zákon, ktorý pri voľbách krajinských vyslancov všeobecným hlasovaním zabezpečí čisté a statočné voľby. Toto bola vôľa, ba doprosta rozkaz jeho veličenstva kráľa, ktorý nechcel pokračovať v neblahej pamiatky liberalisme, aký len neslýchanými násilenstvami a korrupciami cez dlhé časy udržiaval sa na vláde. Žiadosťou jeho veličenstva bolo, aby krajinských zákonodarcov slobodne volil si *celý ľud* a aby pri voľbách slobodne prejavovala sa vôľa ľudu.

Zákon o rozšírení volebného práva je už zhotovený a tak vláda, ako aj Kresťanská Sociálna Ľudová Strana všetko vynaložily na to, aby kresťanský ľud *uplatniť sa mohol v politike*.

Proti tomuto ale zoprela sa pracovná strana, ktorá nateraz ešte vždy vo väčšine je v krajinskom sneme. Aj pri posledných krajinských voľbách, ľud za peniaze, žranicu a pijatiku do parlamentu vyvolil takú väčšinu, ktorá ani čuť nechce o takom rozšírení ľudových práv, ako si to jeho veličenstvo kráľ žiadala a naložil doslovne, *aby zostavený bol taký volebný zákon, ktorý zodpovie terajšej veľkej dobe a veľkým obetám, aké ľud ochotne donáša v terajšej svetovej vojne*. Pracovná strana a na jej čele Štefan Tisza zvlášte proti tomu bojujú, *aby hrdinskí naši vojaci dostali volebné právo*.

Vo vypracovanom návrhu o volebnej reforme, ktorý prítomne hotový leží na stole krajinskej snemovne, označená je aj tá požiadavka kresťanskej ľudovej strany, ktorú sme tak v našich shromaždeniach, ako aj v parlamente stále ohlasovali, keď sme jednotajne a otvorene tvrdili, že kto je dobrý za vojaka, nech je aj ku tomu dobrý, aby bol voličom. Toto včul už nahliada

každý občan krajiny a len Tiszovým pracovníkom okolo masných hrncov nejde to do hlavy.

Pracovná strana volebné právo v najväčšej a najúplnejšej rozsiahlosti ochotne chce dať mestskému priemyselnému a fabričnému robotníctvu, *kresťanskému dedinskému ľudu ale* radi by dať len akési omrvinky, lepšie povedano, zlú fotografiu volebného práva.

Z tohoto povstala veľká vládna kríza. Vláda by najlepšie bola urobila, keď videla, že sa pracovná strana proti volebnému právu stavia, keby hneď bola snem rozpustila a keby bola vypísala nové voľby. Jeho veličenstvo kráľ ale v terajšej prefažkej dobe, z dôležitých príčin, ku bezodkladnému rozpusteniu snemovne a vypísaniu nových volieb Wekerleho vláde nedal poverenia. Následkom toho **Wekerle, Apponyi, Zichy** a ostatní ministri zadakovali. Jeho veličenstvo kráľ po dlhých poradách, aké cez celý týždeň viedol s uhorskými politikmi, konečne uzavrel, aby Joz. **Szterényi**, bývalý minister obchodu, pokúsil sa zostaviť novú vládu. **Szterényi** pri zostavení novej vlády, zo všelijakých príčin, ktoré tu nejdeme bližšie vykladať, nedosiahol žiadnych úspechov. Nepošťastilo sa mu novú vládu utvoriť a musí sa s tým uspokojiť, že za ministrapredseda bol designovaný.

Keď tieto riadky píšeme, nová vláda je ešte v lufté. Nevieme ako bude vyzerať a s akým programom vystúpi. Po fiasku, aké utrpel Szterényi, pravdepodobne Wekerle bude zas ministrapredsedom. To jedno je isté, že keby ktokoľvek poverený bol so zostavením novej vlády, 48-nická ústavná strana nebude podporovať takú vládu, ktorá by ľudu z volebného práva menej chcela dať, ako Esterházy a Wekerle s jeho vládou. Kresťanská Soc. Ľud. Strana ale jej rozhodnutie a stanovisko od toho čini závislým, *s akým programom vystúpi nová vláda*. Ku čomu sa podujme k obrane práv ľudu; či sa zaviazme k rýchlemu prevedeniu katolíckej autonómie. Jestli dobro bude čeeť, budeme ju podporovať. Keby sme ale videli, že jej program nezodpovedá záujmom krajiny a hlavným bodom nášho programu, vtedy vstúpime do najostrejšej opozície. Čakajme teda na program novej vlády a potom rozhodneme o našom stanovisku.

Krajinské organizačné shromaždenie Krestanskej Soc. Lud. Strany.

(Dokončenie.)

Štefan Haller,

krajinský vyslanec, v organizačnom krajinskom shromaždení Kresťanskej Sociálnej Ludovej Strany, ako ďalší rečník vyslovil sa nasledovne: Náš program objíma v sebe celú budúcnosť a vzťahuje sa na všetky otázky celého života. Náš program neni takou otázkou, ktorej by možno bolo vyhnúť, náš program je taký, ktorý nepriateľom nenechá otvorené vráta. My za hlúpost držíme rozdiel medzi hospodárskym, spoločenským a politickým katolicizmom. Katolicizmus je len jedon, ktorý preniknúť má tlač, hospodársky život, politiku a všetko. My všetko držíme za veľavážnu vec. My potrebujeme tlač, katolícku politiku a sružovanie sa tried spoločenských. Kto tohoto veľkú dôležitosť nenahliada, ten sa ťažko prehrešuje proti všeobecným záujmom spoločenským.

Či máme napohotove vodcovstvo, čo do zápasov pustiť sa môže s takým pracovným programom, ktorý zabezpečí nám isté úspechy? Či máme taký program? Máme. Ten program, ktorý prítomne nachodí sa už v každej ruke, neni nový, bo aj naše pravdy nie sú nové. *Ludová strana aj v minulosti pracovala na uskutočnení kresťansko-sociálnej myšlienky v parlamente.* Naše pravdy sú ako z najsilnejšieho kovu, večného života. Nový je náš program len natoľko, nakoľko na bojište púšťa sa novým pomerom zodpovednou novou zbraňou.

Zatým rečník vysvetlil program Kresťanskej Sociálnej Ludovej Strany. Tejto krajiny obyvateľstva 95 procentov je kresťanského náboženstva, tomuto číslu pomerne chceme si zabezpečiť právo rozhodovania nad svojim osudom. Toto neni len oprávnenou požiadavkou kresťanského ludu, lež spolu aj záujmom štátu. Veď zvláštnym záujmom je celého človečenstva, aby celú politiku prenikala kresťanská myšlienka.

Program Kresťanskej Sociálnej Ludovej Strany je *programom nacionálnym*. Keď dakto, zaiste my katolíci máme najviacej príčiny a práva ku tomu, aby sme sa pevne držali historického charakteru našej vlasti. My nemôžeme byť internacionalisti. Naše srdcia spolu bijú s hrudou našej vlasti. Preto aj kresťanská ludová strana v minulosti účasť brala vo všetkých takých bojoch, ktoré vedené boly za neodvislosť a samostatnosť našej vlasti. S tým podvrátili sme obžalobu, že sme ultramontáni. Nacionálnejšej strany nikdy nebolo, prítomne neni a v budúcnosti ani nebude, ako je Kresťanská Sociálna Ludová Strana. V okruží tej pravdy ale, že sme sjednotený historický štát nacionálny, *hotoví sme brániť a podporovať oprávnené nároky našich spoluobčanov iného materinského jazyka.*

Rečník zatým vyvinul *hospodársky program* Kresťanskej Sociálnej Ludovej Strany. Citíme, že prítomne väčšia moc, ako za časov predošlých, stroj sa na nás oboríť. Idú nás uvaliť do ťažkého otroctva. Preto aj budeme bojovať proti antisociálnemu stavu, zapríčino-

nému koncentráciou kapitálu. Túto prácu začneme na celom obore: v odborných organizáciách, v ustanovizňach verejného hospodárstva, v tlači a na každom mieste. Keď patríme na ten veľký cieľ, ktorý neni a nemôže byť iný, ako aby sme v tejto krajine čím viacej ludí urobili šťastlivejších a blaženejších, vtedy budeme mať dostatočnej sily k donášaniu obetí, k vydobitiu úspechu potrebných. Podajme si ruky, prebúdzajme driemajúcich, poučujme tých, čo proti jedon druhému bojujú, miesto toho, že by sa proti spoločnému nepriateľovi postavili. Sochu katolicizmu postavme na končiar najvyššieho vrchu. Očistme, pozláťme ju, postavme ju medzi oblaky, ku našej zásluhe, že sme pracovali, trpeli, nariekali, k oslave katolicizmu, ktorý je večný, k nádeji našich potomkov, že na pôde nami obrobenej očakáva ich blaženejší život. (Zdlhávý cez minúty trvajúci hlučný potlesk.)

Karol Huszár

rečnil o najsúrnejších úlohách. Od tých čias, čo vojna trvá, ako politická strana po prvé sme sa sišli v ludovom shromaždení. Terajšie politické postavenie našej strany zapríčinily válečné udalosti a premeny politické.

Vidíme, že po čas vojny v každom štáte pokušeniam vystavujú lud, ktorý tak mnoho trpel pod vojnou. Kde nechcú porozumeť napomínajúcemu slovu doby, tam štáty a vlády vystavily sa najväčším nebezpečenstvám. Ludu po vojne potrebné sú práva, slobody a blahobyť. *O to sa staráme, aby do vlasti vrátivší sa naši hrdinovia, zajatci, doma znovu blažene žiť mohli.* Kresťanská ludová strana, kráčajúc po zlatej prostrednej ceste, terajší systém krajinskej správy podporuje verne, statočne a bezžistne, my ale máme *všedennú politickú ďaleko prevyšujúci nacionálny program, do ktorého prevedenia sa pustíme, akonáhle dovolia to pomery politické.*

V popredí všetkých vážnych otázok stojí volebné právo. Kto chce mať ludové krajinské zákonodarstvo, ten chce, aby v krajinskej snemovni nesedeli bankami a pántvami vymenovaní zákonodarcia, lež opravdoví zastupitelia záujmov a práv ludu. Tí, čo pojednávanie volebnej reformy prekaziť alebo do nekonečna pretiahnuť chcú, podporujú starý šlendrian a pracujú na tom, aby malí ludia ich práva pozbavení boli. Nepriatelia volebnej reformy v parlamente nechcú, aby v záležitostiach týkajúcich sa sriadenia majetkov a vyrúbenia daní svojím hlasom aj lud vplývať mohol. My v tomto boji zastávame záujmy ludu, bo reforma volebného práva neodolateľne je potrebná. Svedčia o tom známe zneužívania pri voľbách, historia prechmatov niekdajšej verejnej správy, ktorá každý výstupok vedela zatajiť, každú schopnosť v uplatnení prekaziť a utvorila svedomé samopánstvo žebrákov a mamelukov. Volebná reforma je potrebná, bo o riešení agrárnych, sociálnych, zvlášte robotníctva týkajúcich sa otázok, rýchlejšie treba pokračovať.

Kresťanská ludová strana bola najprvšia, ktorá krajinskému zákonodarstvu predostrela návrh, aby naši vojaci, hrdinovia dostali volebné právo. Ján Csernoch

ešte ako krajinský vyslanec, bol prvý, ktorý túto našu požiadavku v krajinskom sneme predniesol. Vojaci Uhorska včul krvou zadovážené právo majú k tomu, aby sa dostali do krajinského zákonodarstva. My volebné právo žiadame pre každú vrstvu kresťanského ľudu, žiadame to aj pre ľud dedinský. My nie z omrvín roztrúsených v palotách veľkopánskych, skladáme naše presvedčenie, ktoré je otvorené, úprimné a čisté. *My sme aj v parlamente napádali tých, čo osobitný pokoj uzavierali so sociáldemokratmi.* Volebné právo pre vojakov je najdôležitejšie, bo ich oprávnenie ku tomu je neodskriepiteľné. Medzi tými, čo vyznačení sú krížom Karola, hovoria, je vraj mnoho mladých, nuž či roky na bojištách strávené nemajú byť duplované, ba desaťnásobne rátané? Návrh volebného práva je len prostriedok, ktorým dosiahnuť máme zveladenie blahobytu ľudu. Slovo naše nech sa ozýva po celej krajine, aby každý z celej sily jeho podporoval túto reformu.

Proti nacionálnym záujmom do prosta by to bolo, keby nie maďarského materinského jazyka, lež čisto vlasteneckého presvedčenia kresťanský ľud dedinský vytvorený bol z volebného práva. My rozhodne žiadame, aby z volebného práva vytvoreni boli zdrazovatelia potravín, využitkovatelia válečných konjunktúr, tí, čo súcich oslobodujú a páchajú hrozné zneužívania válečné.

Rečník konečne poukázal na účinkovanie kresťanskej ľudovej strany vo válečných zasadnutiach parlamentu. My sme žiadali sriadenie otázky válečnej podpory pre rodiny, vdovy a siroty do vojny narukovaných, zaopatrenia zmrzačených invalidov. My sme žiadali a aj dnes žiadame max movanie ceny priemyselných článkov, usporiadanie záležitosti bytov a verejného stravovania. Bohatí všetko môžu dostať za peniaze, chudobní nič nedostanú. My sme našu neodvislosť, riadenie osudu kresťanského ľudu nevypustili z rúk. My kresťanský ľud vždy budeme podporovať, zakiaľ len na to utisnutý bude. Budeme sa organizovať a už aj posiaľ dosiahli sme skvelé úspechy. Pripoja sa k nám železničari, električní zamestnanci, žiaci, vidieky, majitelia veľkých podnikov, široké vrstvy mestského obyvateľstva. Potrebujeme celú inteligenciu kresťanskú. Potrebujeme spoluúčinkovanie katolíckeho ženského pohlavia, mladého robotníctva, kresťanskej tlače ku pohybu obrany dietok, ochrany kultu rodinného života kresťanského. Katolicizmus žije prítomne v dobe nového, mohútneho preporodenia. *Pred nami vyvínuje sa obraz veľkého kráľovstva kresťansko-sociálneho.* (Zdĺhavé éljen a hlučné oslavovanie rečníka.)

Shromaždenie jednohlasne a so všestranným odúševnením zastupiteľstvu Kresťanskej Sociálnej Ľudovej Strany vyslovilo úplnú dôveru.

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Krešťan», ktorý už cez päťadvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov.

Udalosti svetovej vojny.

Západné bojište. *Cisár Vilhelm o bojoch na západe.* Zpravodajca berlinského «Lokalanzeiger»-a prináša osvedčenie cisára Vilhelma, ktoré učinil na západnom bojišti počas rozhovoru s dôstojníkmi a mužstvom jednej východno-pruskej divízie. Cisár medzi iným hovoril:

— Naše víťazstvá tu vonku na bojišti a víťazstvá doma ostavších Nemcov konečne predsa len musia priviesť našich nepriateľov k povedomiu toho, že nás nemožno ani zbraňou, ani hospodárskym dusením zdrviť a že tie národy, ktoré nás chcú zničiť, sami si kopú vlastný hrob.

Ztraty Angličanov na západnom bojišti.

Berlin, 25. apríla. Časopisy v správach o ťažkých ztratách Angličanov hovoria, že Nieuwekerke 176., 178. a 59. anglická brigáda utrpela veľmi krvavé ztraty. Z delostrelectva 59. brigády neostal živý ani len jedon človek. Ztrata menovaných brigád bola taká veľká, že ostalo z nich len niekoľko ľudí. Z dvoch plukov 178. brigády ostalo len 30 mužov. Padnutých nahradili zväčša nedostatočne vycvičenými 18-ročnými mladíkmi, 19. brigáda v palbe nemeckého delostrelectva utrpela hrozné ztraty. Jej zpiatočnú cestu palba Nemcov natoľko zaplavila, že za viac dní nemohli jej dodať žiadnej potraviny. 57. a 58. brigáda bola takmer celá zničená. Z jednej stotiny ostali len dvaja ľudia. Angličania v posledných bojoch na západe utratili 604.000 ľudí.

Talianske bojište. Na frontoch talianskeho bojišťa v minulom týždni nebolo zvláštnej udalosti. Taliansko ešte vždy neuznáva jeho porážku, ba je doprosta proti všetkým pokusom o pokoji. Vieme to z nasledovnej zprávy:

Berlin, 25. apríla. Züričský dopisovateľ «Nationalzeitung»-u z dobre informovaných talianskych kruhov dozvedá sa, že talianska vláda na najbližšej porade štátov antantu navrhne, aby londýnske uzavretia rozšírili v tom smere, aby každému štátu antantu zakázali osobitné a predbežné vyjednávanie s nepriateľom.

Macedonský front. Bulharská uradná zpráva, vydaná 25. apríla. Na Červenej Stene pri dedine Magarego a pri Bratindoli bojovná činnosť na oboch stranách sa zvýšila. Na okolí Mogleny palbou rozohnali sme viac nepriateľských oddelení, ktoré sa usilovali sblížiť sa ku našim posiciam od Kukuruca na juh. Dve francúzske stotiny, ktoré napredovali ku našej zabezpečujúcej čiare od Gjevgeji na juh, palbou zo strojových pušiek a bombami sme odbili. Viac anglických bataillonov po štyrihodinovej prudkej delostreleckej príprave započalo útok, ktorý občas oslabil, ale potom sa tým prudkejšie zvýšil, proti našej posícii od Dojranu na juh. Naša hrdinská pechota za podpory delostrelectva v rozhorčenom boji dokonale odbila útok nepriateľa a priviedla zajatých, medzi nimi jedného dôstojníka. Pred našimi drotenými prekážkami leží veľmi mnoho anglických mrtvol. Naša ztrata je nepatrná.

Vojna na mori.

Morská bitka pred Valonou.

Z tlačového válečného stánu oznámili 25. apríla: Naše ľahké morské válečné lode v posledné časy opätovne urobili útok proti otrantskej morskej užine a medzi tým nevideli tam ani osobné parníky, ani strážne lode. Z príležitosti v noci s 22. na 23. apríla prevedeného výskumu jednej čiastky flotily našich podmorských lodí pred Valonou našli sme nepriateľské torpedoborce a napadli sme ich. Po krátkom delostreleckom zápase, v ktorom sme pozorovali dobré trefery, z naplašeného prístavu nepriateľské lode prevažnej sily zamiešaly sa do boja. Ponevác sme cieľ nášho vytrhnutia: znepokojovanie premávky v užine a naplašenie nepriateľských válečných prístavov, z bezprostrednej blízkosti ktorých bitka bola svedená, dosiahli, bitku sme pretrhli. Jedon nepriateľský torpedoborec ťažko porúchaný zostal nepohnute. Druhý cúvol ku Valone. Naše lode ani ztratu neutrpely, ani neboly porúchané.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Z Viedne oznamujú: V mesiaci marci podmorské lode ústredných mocností potopily dovedna 689.000 tún priestoru nepriateľských obchodných lodí, od počiatku svetovej vojny dovedna asi 16,469.000 tún.

Z krajinského zákonodarstva.

Snemovňa krajinských vyslancov 23. apríla vydržovala zasadnutie, v ktorom finančný minister Alexander Popovics predostrel návrh zákona o predĺžení platnosti indemnity na dva mesiace. Snem návrh vyhlásil za súrny a uzavrel, že ho už najbližšie začne pojednávať.

Zatým sa ujal slova ministerpredseda Wekerle. Vláda — hovoril — podujala sa na prevedenie volebného práva a na uskutočnenie programu, ktorý v hlavných ťahoch po rekonstrukcii vlády rozvinul v sneme. Cieľom a splnomocnením vlády bolo, aby tento program a hlavne jeho prvú časť, volebné právo, keď možno s dnešným parlamentom previedla, keby sa to ale nepodarilo, vtedy aby rozhodnutie otázky rozpustenia snemu sverila na národ. Ponevác vláda v posledné dni prišla k presvedčeniu, že právo použitia rozpustenia snemu stalo sa pre ňu otáznym, zadakovala. Kráľ zadakovanie vlády prijal a po vymenovaní novej vlády poveril ju ďalším vybavovaním záležitostí. Ponevác vláda zadakovala, nemôže sa pustiť do žiadnych politických porád.

Prosí ale snem, aby predostretý návrh o indemnity v záujme krajiny vybavil.

V zasadnutí snemovne krajinských vyslancov, vydržovanom 24. apríla predostretá bola zpráva finančného výboru o indemnity. Snem na predlohu referenta návrh o indemnity uznal za súrny a uzavrel, že ho už v najbližšom zasadnutí začne pojednávať, aby

sa ešte do konca apríla stať mohol zákonom. V zasadnutí 25. apríla snemovňa krajinských vyslancov pojednávanie návrhu o indemnity vybavila a v zasadnutí 26. apríla prijala ho aj v treťom čítaní.

Usporiadanie plátov železničiarov.

Minister obchodu polepší platy všetkých zamestnancov štátnych železníc. Platy železničiarov budú nasledovne ustálené:

Hlavný inžinier, sekretár, hlavný kontrolór (V. platobná trieda 1. stupeň) 11.400 kor. (dosiaľ 9150), hlavný dozorca (IV. plat. trieda 1. stupeň) 18.180 kor. (dosiaľ 14.000), dozorca stanice, kancelista (IX. plat. trieda 1. stupeň) 3440 kor. (dosiaľ 2900), predstavený stanice, kancelista (VIII. plat. trieda 5. stupeň) 5590 kor. (dosiaľ 4600), sluha pri batožine a v kancelárii atd. 2270 kor. (dosiaľ 1900), strážnik 1770 kor. (dosiaľ 1500), dozorca rušňov 7410 kor. (dosiaľ 5300), poťažne 11.220 korún (dosiaľ 8500), prezerač vozňov 4270 kor. (dosiaľ 3160), predný kurič 4095 kor. (dosiaľ 3100), dozorca-konduktor 5410 kor. (dosiaľ 4000), hlavný konduktor 8870 korún (dosiaľ 6640), konduktor 5360 kor. (dosiaľ 3980), poťažne 5850 korún (dosiaľ 4380), hamovač 3460 korún (dosiaľ 2596), poťažne 5370 kor. (dosiaľ 4116), rušňovodič rýchlika a osobného vlaku 8560 kor. (dosiaľ 6470), rušňovodič nákladného vlaku 8260 kor. (dosiaľ 5940), kurič rušňa na rýchliku a na osobnom vlaku 5850 kor. (dosiaľ 4400), kurič nákladného vlaku 5640 korún (dosiaľ 4200).

Nemocnice v stolici nitrianskej.

Na poslednom zasadnutí administratívneho výboru stolice nitrianskej hlavný župan oznámil, že vládny komisár Georg Szmrecsányi za dva dni bol v Nitre a rozvinul, že na viac miestach primeranou prísnosťou musia rekvirovať a majú na zreteli veľký cieľ rekvirovania, neslobodno sa ľakať žiadnej obeť. Föišpán pripomenul, že dľa zpráv, ktoré dostal, proti stravovaniu nemocníc v stolici oprávnene možno robiť námietky. Preto vyzval stoličného hlavného lekára, aby ustálil, či sa v tomto ohľade nestalo premeškanie a aby podal predostretie.

Hlavný župan sa dozvedel, že v stolici je taká nemocnica, v ktorej všetci nemocní, bez ohľadu na ich chorobu, aj na obed, aj na večeru dostávajú kapustu, je aj taká nemocnica, kde chorí denne len raz dostanú jesť. Treba priviesť na čisto, či je tu na vine systém a či je nedostatok zaokrútenia príčinou takéhoto zaopatrenia chorých.

Hlavný lekár sa osvedčil, že ochotne zavedie vyšetrovanie. Aj jemu napadlo, že počet choromyseľných v nitrianskej nemocnici stále klesá a vysvitlo, že nemocnica, ktorá dosiaľ riadne 180 chorých prijala, teraz vykazuje len 102 chorých a veľmi mnoho choromyseľných zomrelo.

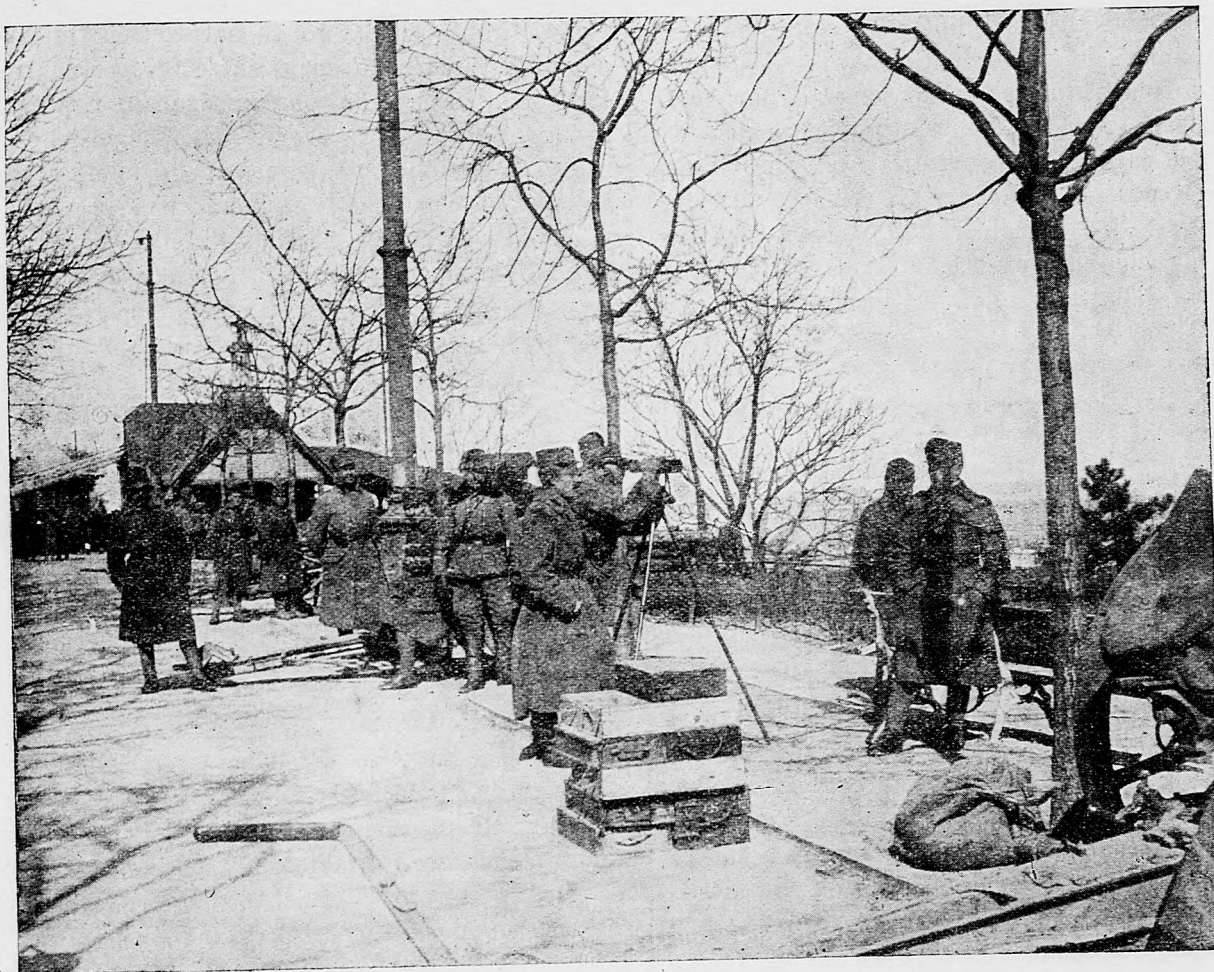
Jarné riadne zasadnutie spišskej stolice.

Výbor spišskej stolice 10. apríla vydržoval svoje jarné zasadnutie pod predsedníctvom fõispána baróna dr. Tibora Máriássyho. Stolica dôverou sa chová ku vláde Wekerleho. Nadžupan stol. podnotára Gedeona Zsadányiho vymenoval za čestného hlavného slúžneho, dr. Juliusa Brosztela, lekára v Ondrišlu (Merény) a dr. Alexandra Kottlera, lekára v Gñazdoch, ale za čestných stoličných hlavných lekárov. Levočskému okresnému

cháčov university navráťivších sa s bojišta stolica odhlasovala 200 korún.

Podžupan Neogrády podal svoju štvrtročnú zprávu: Výsledok 7. válečnej požičky na území spišskej stolice činil blízko 13 millionov. — Spišská pomocná kancelária Červeného Kríža preukázala zdarné účinkovanie, za krátky čas vybavila 340 rozličných, s vojnou spojených záležitostí a poskytla i hmotnú podporu. Válečnej podpory od počiatku vojny v stolici vyplatilo sa 14 millionov 123.341 korún.

K zabezpečeniu potrebného mlieka pre štyri mestá

Naše čaty v Odesse.

lekárovi dr. Jánovi Alexymu stolica povolila od 1. mája pensiu. Na jeho miesto za levočského okresného lekára nadžupan vymenoval koterbaškého banického lekára dr. Eugena Dubiasevicsa a spolu vymenoval ho aj za čestného stoličného hlavného lekára.

Za údov stoličného reklamačného výboru válečnej podpory vyvolení sú: nadžupanová barónka Tiborova Mériássy, pens. sudca král. tabuly Štefan Legeza, král. verejný notár dr. Edmund Ujfalussy, stoličný podnotár, čestný hlavný slúžny dr. Gejza Kurovszky, pens. novovesský mestský radca Leopold Schivetz, kézmarský obchodník Ján Markovich a gelnický fabrikant Ludvik Antóny ml. — Stolica uzavrela, že pod farchou pokuty poľnohospodárskym robotníkom neslobodno vysluhovať lieh miesto robotnej mzdy. — K podporovaniu poslu-

so sriadeným magistrátom, pre dve veľké obce a pre tatranské liečivé kúpele stolica dostala právo rekvirovania. Stravovací vládny komisár bar. Fischer 8. apríla prezrel podžupanový úrad a keď sa presvedčil, že ohľadom stravovania každý úradník na čele s podžupanom statočne zodpovedal svojej povinnosti a že aj obyvateľstvo stolice urobilo svoje, odhladnul od nariadenia zprísneného vojenského rekvirovania. Vo Spiši nebude teda zprísnené vojenské rekvirovanie, nové rekvirovanie sa ale zato začne najrozsiahljším preskúmaným spôsobom. Stravovací vládny komisár v mesiaci máji navštívi vrchnosti prvého stupňa a notárske úrady, aby sa aj na vidieku presvedčil, či ohľadom stravovania ide všetko svojím poriadkom. Ohľadom petroleja je veľký nedostatok.

Váleční zajatci: Rusov a Rumunov 1432, Talianov a Srbov 460, na jarné práce ostanú v stolici. — Čo sa stavu hospodárskeho týka, jasenné siatiny prezimovaly dobre, lež februárové a marcové mrazy im škodily. Trojka a lucerna zle prezimovaly, tak že veľkú čiastku treba vyorať. Chov statku je ťažký, bo niet dostatočného krmu, čo je ináč po celej krajine tak. V stolici rekvirovali 3200 m. centov krmu, to ostalo ale v stolici. Do stolice prišlo 7800 metr. centov krmu, čo zaraz rozdelili medzi gazdov. Ceny akejkolvek lichvy v poslednom mesiaci dosiahly doteraz nebývalú výšku.

Ohľadom verejného zdravotníctva vyzdvihnúť treba, že z niekoľko obcí susednej liptovskej stolice privliekli flakové sypanice do Nižných Smokoviec, do Vyšnej Šuňavy, do Mengusoviec, do Vikartoviec a do Levoče, doteraz zbadali 10 pádov. Na brušný týfus onemocnelo v 28 obciach 116 osôb. Zpomedi ostatných nákazlivých chorôb udal sa šarlach v 28 obciach v 138 pádoch, osýpky v 20 obciach v 229 pádoch, somársky kašeľ v 6 obciach v 16 pádoch, difteritis v 11 obciach v 18 pádoch. U koní sa veľmi šíri koňský svrab, ktorý ustálili v 15 obciach.

Stoličný výborník.

CHYRNÍK.

Meniny jej veličenstva kráľovny. V sobotu, 26. apríla, akožto v deň najvyšších menín jej veličenstva kráľovny Zity, za prítomnosti cirkevných, vojenských, štátnych a hlavnomestských vrchností slávnostnú svätú omšu v korunovačnom chráme budínskome služil jeho Eminencia kardinál, knieža-primas dr. Ján Csernoch.

Biskupská konferencia. Členovia uhorského rímsko-katolíckeho a grécko-katolíckeho biskupského sboru v piatok, 25. apríla predpoludním vo veľkej dvorane budapeštianskeho ústredného semenišťa sišli sa ku riadnej jarnej konferencii. Konferencii, ktorá sa začala o 10. hod., predsedal jeho Eminencia kardinál, knieža-primas dr. Ján Csernoch. Knieža-primas srdečnými slovami pozdravil účastníkov konferencie, na ktorej boli prítomní všetci arcibiskupi a biskupi vyjmúc vacovského grófa Karola Csákyho, hajdudorogského Štefana Miklóssyho a poľného biskupa Imricha Bjelika. Biskupská konferencia zaoberala sa s bežnými, aktuálnymi školskými a spolkovými záležitosťami.

Dary jeho veličenstva kráľa. Jeho veličenstvo kráľ vdove Jozefovej Slávik, ktorá má sedem, Mikulášovi Puklisovi, ktorý má osem a Antonovi Maglaimu, ktorý tiež má osem synov na bojišti, dal po 500 korún odmeny. Okrem toho Puklisovi a Maglaimu daroval strieborné hodinky, Slávikovej ale honvédsku sošku. Všetci traja sú obyvatelia budapeštianski.

Kaločské arcibiskupstvo za válečné siroty. Kňazi a veriaci kaločského arcibiskupstva pre válečné siroty vlani obetovali 30.000 korún.

Válečný sirotinec pod názvom Svätého Alojša majú vystaviť v Malej Pešti (Kispest). Na ten cieľ doteraz soshierali asi 20.000 korún.

Kardinálov je prítomne 65. Dľa národnosti zpomedi kardinálov je 33 Talianov, 8 Francúzov, 5 Španielčanov, 5 Amerikánov, 3 Rakúšania 2 Angličania, 2 Portugalčania, 1 Uhor, 1 Nemeč, 1 Irčan a 1 Belgičan. Svätý otec Pápež Benedikt XV. za kardinálov vymenoval 16 a pod jeho pápežstvom zomrelo 17, vlani traja. Roku 1917. zomrelo 55 arcibiskupov a biskupov svetovej cirkvi.

Autonomiční zástupcovia. V ostrihomskom katolíckom autonomičnom okrese za autonomičného zástupcu vyvolili ostrihomskoko advokáta dr. Jozefa Gróha, námestného správcu tamojšej obchodnej a priemyselnej banky. Gróh pred pár rokmi napísal veľké dielo o ciele a pôvode cirkevného majetku. Z Prešporka oznamujú: Prešporský tretí volebný okres nadžupana Ladislava Mednyánszkeho vyvolil za svojho autonomičného zástupcu.

Z košického kresť.-sociálneho spolku. Kresťansko-sociálni robotníci a robotníčky Frankovej fabriky 7. apríla vydržovali shromaždenie v skvostnej sieni katolíckeho tovaryšského spolku. Predseda spolku Hoczmann účtoval o odpovedi na memorandum, ktoré podaly robotníčky ohľadom povýšenia platu majiteľovi fabriky. Uzavreli, že 25%-ové povýšenie platu neprijmu, lež viažu sa k 50%-ovému povýšeniu, čo na druhý deň na vedomie dali správcovi fabriky. Ústredný rečník Karol Koczán držal reč o pravom organisovaní, potrebnom k vydobitiu lepšieho hmotného postavenia robotníctva.

Nešťastie na koľajniciach železničných. Pri križovaní cesty Malého Slavkova pri Kézmarku 15. marca rozdrúzgol vlak vóz árendáša Ludvika Herca. Oba kone boly roztrhané a kočis má ruku zlomenú. Je to veľká, najväčšieho pokarhania hodná nedbanlivosť železnice popradskej doliny, že do dnes nepostavila rampy na tých miestach, kde sa križujú cesty! Však v pokutách a odškodnom už viac musela platiť, akoby ju boly stály rampy a ľudské životy dnes tiež len stoja dačo?!

Do Spišských Vlach nadžupan dr. Tibor Máriássy za mestského policajného kapitána vymenoval lučenského podkapitána Aladára Vadasa.

Žili vyše 100 rokov. V šomodskej obci Bares zomrela vdova Georgova Warga v 114. roku života svojho. — V Starej Vsi (Spiš) zomrel Šimon Messinger, ktorý žil 102 roky.

Hrdinská smrť. Spišský rodák, honvédsky nadporučík Ladislav Krivácsy, majiteľ zlatého záslužného kríža, 24. februára hrdinskou smrťou zomrel na talianskom bojišti.

Drahé voly. Policia odsúdila Radula Bladácsa na 300 korún peňažnej pokuty a na 15 dní do väzenia preto, že za pár vykrmených volov pýtal 20.000 korún.

Z Vys. Tatier. Tatranské kúpele Tátraszélplak, Ujtátrafüred, Ótátrafüred a Tátralomnicz majú ešte vždy po 170—180 hostí, je to taký počet, aký ešte nikdy o tomto čase nemaly. Vo vojenskom liečivom ústave pre vojakov nemocných na pľúca v Alsótátrafürede opatrujú 600.

Novohradské rekvirovanie. Výsledok rekvirovania obilia v novohradskej stolici je nasledovný: 114 vagónov pšenice, 51 vagónov raže (žita), 27 vagónov jačmeňa, 12 vagónov ovsu, 6 vagónov kukurice, 11 vagónov múky, 3 vagóny prosa a polvagona strukovín. Rakúske fabriky znovu neposlaly vykázaných 260 metr. centov petroleja.

Nešťastie v stracenskej železnej fabrike. V Stracenej v chemičnom laboratoriu Coburgskej železnej fabrike vybuchol benzín. Chemičný merník Breznyk a päť robotníkov utrpelo ťažké popálenie.

Vyznačenie fabričného robotníka v Prakdorfe (Spiš). Prakdorfský fabričný robotník Jakub Angraškó od jeho veličenstva kráľa dostal strieborný záslužný kríž na uznanie jeho 60-ročných verných služieb.

Smrť. V osobe Jána Markoviča, okresného dekana veľkopolčanského, farára nyitraköröského, prestal žiť horlivý, neunavý pracovník kresťanskej spoločenskej a politickej obnovujúcej práce. Po ťažkej operácii 8. marca zomrel v Budapešti. Pochovali ho 12. marca v jeho rodisku v Szomorlovászu. Ľudová strana nitrianskej stolice oplakáva v ňom jedného zo svojich najvýtečnejších bojovníkov. — Z Košíc oznamujú: Košický opát-kanonik Michal Krajník, bývalý seminársky rektor, zomrel v Košiciach v 84. roku života svojho. Pochovali ho v košickom Rozálie hrobitove.

K vystaveniu kézmarskej verejnej nemocnice sossbierali doteraz 450.000 korún. Teraz prosia vládu o štátnu podporu. Obrátia sa aj ku všetkým obciam o napomáhanie tejto vážnej karitatívnej záležitosti.

Židovská otázka.

Haličskí utečenci musia ísť domov.

Dľa nariadenia ministra vnútorných záležitostí všetci rakúski (haličskí) utečenci, ktorí od Rakúska dostávali podporu a túto podporu im 15. apríla zastavili, povinní sú opustiť Uhorsko a vrátiť sa do svojho predošlého bydliska. Policia ich aj cestou časopisov vyzvala, aby sa do 23. apríla ustanovili na policajný hlavný kapitanát, kde dostali legitimáciu, že sú utečenci. Na základe tejto legitimácie na východnom nádraží účinkujúci pomocný výbor zabezpečil im bez prekážky dostať sa domov, odviezť batohy a bezmajetným výbor vyprostredkoval bezplatné cestovanie. Kto sa z nich nehlásil na hlavnom kapitanáte, alebo kto náročky tu ostal, toho zbrannou mocou odstránia z Budapešti. Policia súčasne upozornila aj tých utečencov, na ktorých sa terajšie ministrov nariadenie nevzťahuje, aby už teraz porobili prípravy ku odcestovaniu, pretože ich tunajší pobyt, ktorý počas nepriateľského obsadenia ich domoviny bol odôvodnený, teraz už ztratil oprávnenosť a o krátky čas aj oni všetci budú musieť opustiť Budapešť.

◆◆◆

Vzrast cirkvi katolíckej. Svätý otec Pápež Benedikt XV. doteraz zveladil cirkev štyrmi novými arcibiskupstvami, 12 biskupstvami, 8 apoštolskými vikariátmi a 5 apoštolskými prefektúrami.

Turčianska stolica s veľkou oduševnenosťou odhlasovala dôvern vláde a uzavrela, že sa prípisom obráti k snemu a k ministerpredsedovi v záujme postavenia samostatnej uhorskej armády.

Spišsko-novovesský okres železničného sväzu 17. marca vydržoval veľmi navštvované ročné riadne valné zasadnutie. Prítomní prízvukovali potrebu organizovania a spoludržania.

Detškú nemocnicu majú vystaviť v Stolnom Belohrade (Székesfehérvár). Gróf Mikuláš Móric Esterházy a gróf Rafael Zichy na ten cieľ obetujú po 50.000 korunách.

Zamestnanci koš.-oderbergskej železnice pre rodiny svojich narukovaných súdruhov v mesiaci februári sossbierali 1866 korún.

48-nická ústavná strana vo Spiši. Po Novej Vsi a Levoči aj v Gelnici utvorili 48-nickú ústavnú stranu. V novovesskom volebnom okrese predsedom strany je lekár dr. Anton Teschler, v levočskom okrese kráľ. notár dr. Edmund Ujfalušy a v gelnickom okrese advokát dr. Karol Wolf.

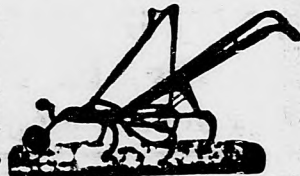
Vyznačení košickí honvédi. Kaprál Štefan Péter, res. frajter Ignác Balázs, lanšturmisti J. Tirpák, Ondrej Szedlák, Georg Timkó, res. honvédi Ondrej Pável, Ondrej Jaczkó a náhradný rezervista-honvéd Ján Rusinkó vyznačení boli strieb. medaillou hrdinskosti druhej triedy.

Najlacnejší a najlepší prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvláštnej jakosti ocelový pluh za 210.—, dvojitý pluh za

390. K, Juno americkú koňskú motyku za 250.— K. Železnú bránu za 115.— K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

Každý nech si pýta cenník na doposničke.

Zázrak sveta je ohnivej ostrosti ŠARKAN-KOSA

Jedným kúvaním 3 dni, jedným naostrením celý deň možno s ňou kosiť. Podobnej kosa, ako je táto, ani v dobrote, ani v ľahkosti, ani v pružnosti není na celom šírom svete. Za každú kosu úplná 3 rokov záruka a ktorá nezodpovie zamení sa bezplatne. Zu zkušenosti ale vieme, že medzi tisíc kusami není ani jednej zlej. Cenník tohoto, každému hospodárovi nevyhnutne potrebného nástroja zdarma posielame :

Sohr Pál šarkan-kosu rozposielajúce stredisko Somogyszil 45.

1917

Domácej doroby

Žlté bakanče z kravského remeňa s podošvami z orechového oreva pre dospelých 30,80 korún. **akanče pre deti** dľa veľkosti 1—34 korún. **sožené bakanče** s podošvami zo špaltovca 5—100 korún. Nezdopov-dne zpiatky vezmem.

Schäfer Miksa, Budapest. I, Döbrentei-tér 4.

K vareníu mydla prostriedok

Mydlo si barsko d ma môže varíť s «Ó» chrannou známku opareným pevným prostriedkom ún vareníu mydla. 1 kg. namydí 3 1/2 kg. masti. Zásielky v 1/2 kg. s upravou upotrebenia opatrných zaobaleníach. Doran ju: **Magyar Szappanművek** dieňa mydla a ľubovonného chemikálieho tovaru

Budapest, VI. ker. Lőportár-utca 16. szám.

Svrabľavosť, Potenie, Slniečny úpaľ, Supanie kože, Svrab a hostec, Neduhy kože, rany, Opuchliny a staré rany

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. **Borovičková masť.** Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 3 koruny, veľký teglik 5 korún, rodinný teglik 9 korún k tomu patriaceho borov čkoveho mydla cena 5 K. Adresa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagykörös 40.

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch-a** zákonom chránená

„Skabofom-Tmavá masť“

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na prábu K 2.30, veľký tegel K 4.—, rodinná dávka K 11.— Adresa K objednaníu :

Dr. E. Flesch-a

„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

Dobré britvy a nástroje ku strihaniu vlasov

Ia britvy zo striebornej ocele K 7.—, 9.—, 11.—. Bezpečné nástroje k holeníu: k lované K 7.—. «Perfect» nástroj k holeníu so 6 dvojitého rezu nožími K 20, 23.—. Dvojitého rezu náhradné nože tučet za K 9.—, 9.50, 10.—. Ia stroj ku strihaniu vlasov K 18.—, 24.—, 28.—. Záměna dovolená alebo vopredné zaslanie obnosu. Zasiela cis. a k dvorný zaslíelca **Ján Konrád**, vývozný a zasielajúci dom Brúx číslo 1819. (Čechy) Hlavný cenník z darma.

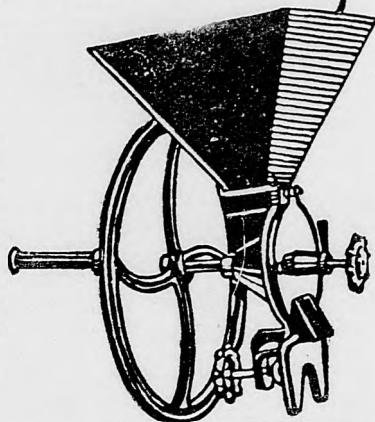
Pýtajte si

mój zdarma a franko zasíelaný obrazkový cenník hodín, zlatého a strieborného tovaru, hu obných nástrojov atď. Prvá dieňa hodin **Ján Konrád** cis. a k. dvorný zaslíelca. Brúx 1. B. číslo 1819. Nickel alebo ocelové hodinky armádne, radium dvojitě pokrývky hodinky, ocelového kovu alebo Gloria strieborne remontoar hodinky K 28—30. Nickel budíčky K 41—45. Stenové hodiny 26—32. Zaručka 3 rokov. Zasielka s poštovou dobierkou. Žiadne risiko. Záměna dovolená alebo navrátenie peňazi.

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu obilie somlet môže na kašu a v akejkolvek tajnosti. Obrovskej schopnosti roboty. **Bezodkladne k lifrovaniu.** Cena K 150. Tenistý stroj k prípraveníu na stól alebo postavec bez nöh K 120, menší k domáccmu upotrebeníu K 80. Objednaníu prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj 10 K závdavok. — K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať. — **Výlučná adresa objednaníu :**

PAVEL SOHR

Somogyszil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

54 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosy.
Nikto nikdy nemal lepšej kosy, ako je naša

Bazilika zlato-kosa.

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivého ostria zlatú kosu, za ktorú nás požeňovať bude. Tieto kosy už od 54 rokov rozposielame najväčším pántvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosu a nesodpovedné zameníme zdarma. — Cena jednej **«Bazilika slatej kosy»** s poštovou dobierkou:

65	70	75	80	85	90	95	100	110	cm.
Cena 7.10	7.30	7.50	7.70	7.90	8.10	8.30	8.50	9.30	Korún.

Zvláštne pre sberateľov kôs! Pri kúpe každých 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov už my znášame poštové strovy! 1 kus diamant ocelového kladivka 2.80. 1 kus nosidla ocielky 1.30. 1 kus stroja ku klopaníu kosy 7.50. K odporúčaniu je čím skorej objednať si kosy, bo pozdejšie sotva budú k dostaniu. Obrázkový náš cenník na žiadosť posielame zdarma. K dostaniu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 15.** číslo. 54-ročná osada na kosy a veľký obchodný dom.

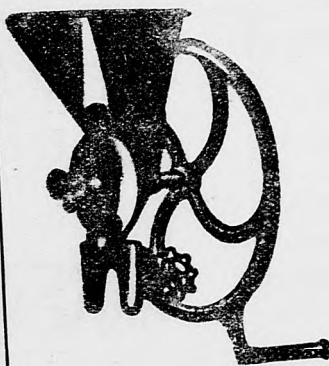
Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponevác stroj najdokonálejšie možno regulovať. Lankej práceschopnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou 90 korún, s prípravou na nohy 150 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaníu prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

Pôvodná, Tiger kosa.

Striebornej ocele jej jakosť prevyšuje všetky doterajšie fabrikáty, za každú jednotlivú kosu dávame úplnú zárukú, nezodpovedné kosy zameníme zdarma. Odpouča sa, aby každý zavčasu ponáhlal sa po pošte objednať si kosy. Ceny po ďalšie ustanovenie: 80 85 90 95 100 cm. Ku tomu patriace striebornej ocele kladivka od 1. do 5. čísla so zárukou kus po 1.80 kor. Diamantová osielka číslo 5. —.50 kor. Futrál na kosu s dvojitou pevnou koitvou č. 7. 1.50 K. Obručka na kosu jednoduchá 8. č. —.80 kor. Obručka na kosu dvojité č. 8. 1.15 kor. Stroj ku klopaníu kosy č. 9. 8.— kor., cena zaobalenia 1.— kor. Ceny sú v oblihu bez zavázu. Objednať možno s poštovou dobierkou alebo pri voprednom zastaní peňazi.

M. LENDVAI

tovarný vývozný dom kôs. Budapest, Kertész-utca 43.